

#mps | infrastruktur- og plattformtjenester

informasjonsmøte
19. april 2023

#mps | agenda

- 13:00 Velkommen
- 13:10 MPS
- 13:20 CIPS
- 13:30 Markedet
- 13:40 Kommersielle vilkår
- 13:50 Kontraktsvilkår
- 14:00 *Pause*
- 14:15 Informasjonssikkerhet
- 14:25 Personvern
- 14:35 Prosessen videre
- 14:45 *Spørsmål*

dag strømsnes
divisjonsdirektør
anskaffelsesdivisjonen

#mps | velkommen

- Velkommen
- 303 påmeldte
 - 225 fra statlige virksomheter
 - 78 fra kommuner
- Bestilling fra departementet
- Betydningen av skyavtaler for digitaliseringen
- Krav om å være nyttig

Oversikt over markedet for skytjenester

På markeds plassen kan offentlige virksomheter få **en god og strukturert oversikt over leverandører og tjenester tilgjengelig** i markedet

Fellesavtaler som kan brukes for å kjøpe skytjenester

På markeds plassen kan offentlige virksomheter knytte seg til og **benytte fellesavtaler**

Sikkerhet og personvern i skyen

Benytte markeds plassens **veiledning og råd for vurderinger av risiko og sikkerhet** kan offentlige virksomheter oppnå økt sikkerhet i skyen

Implementering og drift av skytjenester

Benytte markeds plassens **kunnskapsbase med beste praksis, veiledninger**, interaktive artikler, maler og verktøy

sverre christian stoltz
programdirektør
#mps

sverre.stoltz@dfo.no

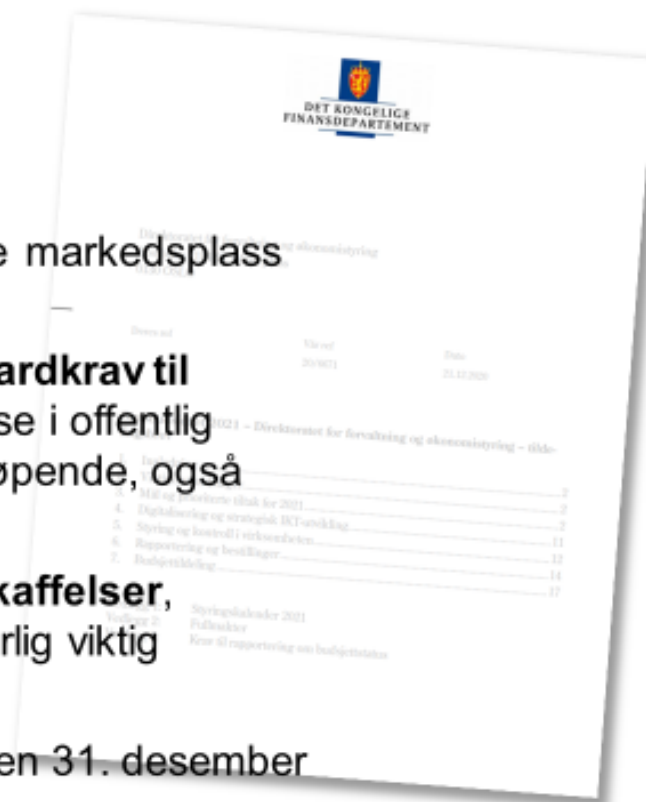
+47 920 45 300

Hva er bestillingen?

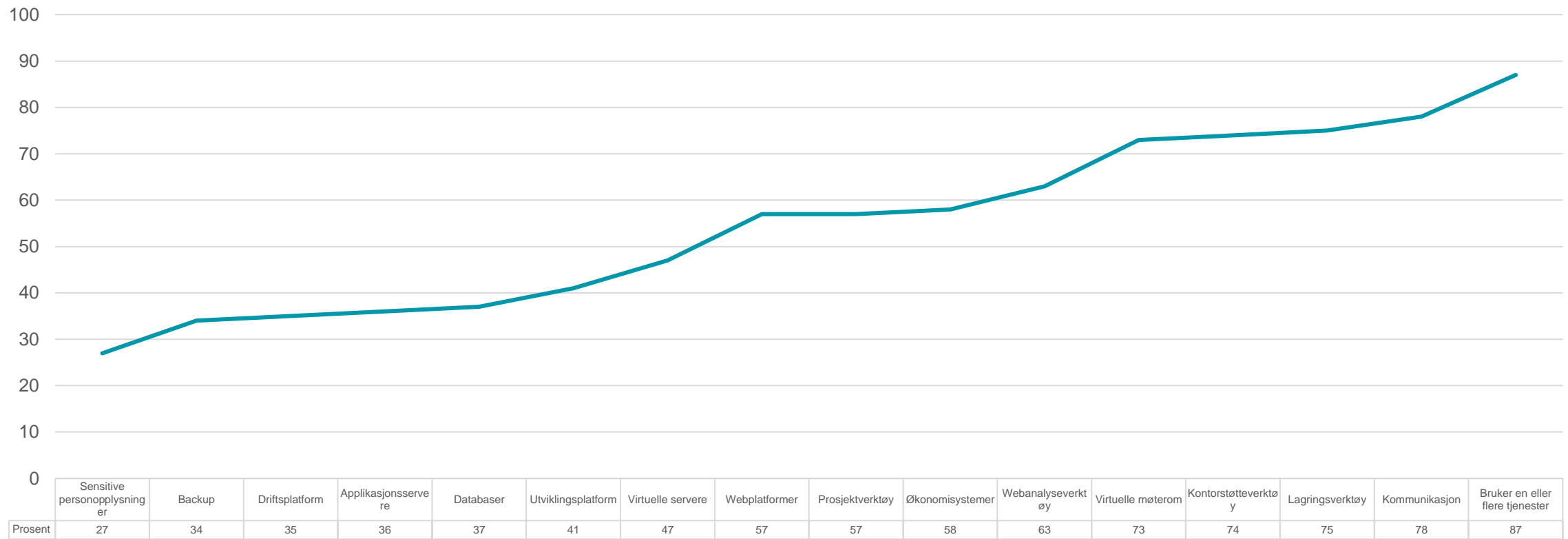
- Statens innkjøpscenter skal etablere og videreutvikle markedsplass for skytjenester.
- I tilknytning til dette skal DFØ også utarbeide **standardkrav til sikkerhet** for ulike typer tjenester med stor utbredelse i offentlig sektor. Tilfanget av slike standardkrav skal utvides løpende, også etter at løsningen er satt i drift.
- **Veiledning i sikkerhet i forbindelse med IKT-anskaffelser**, herunder tjenesteutsetting og skytjenester, er en særlig viktig oppgave.
- Markedsplassen skal være etablert og satt i drift innen 31. desember 2021.

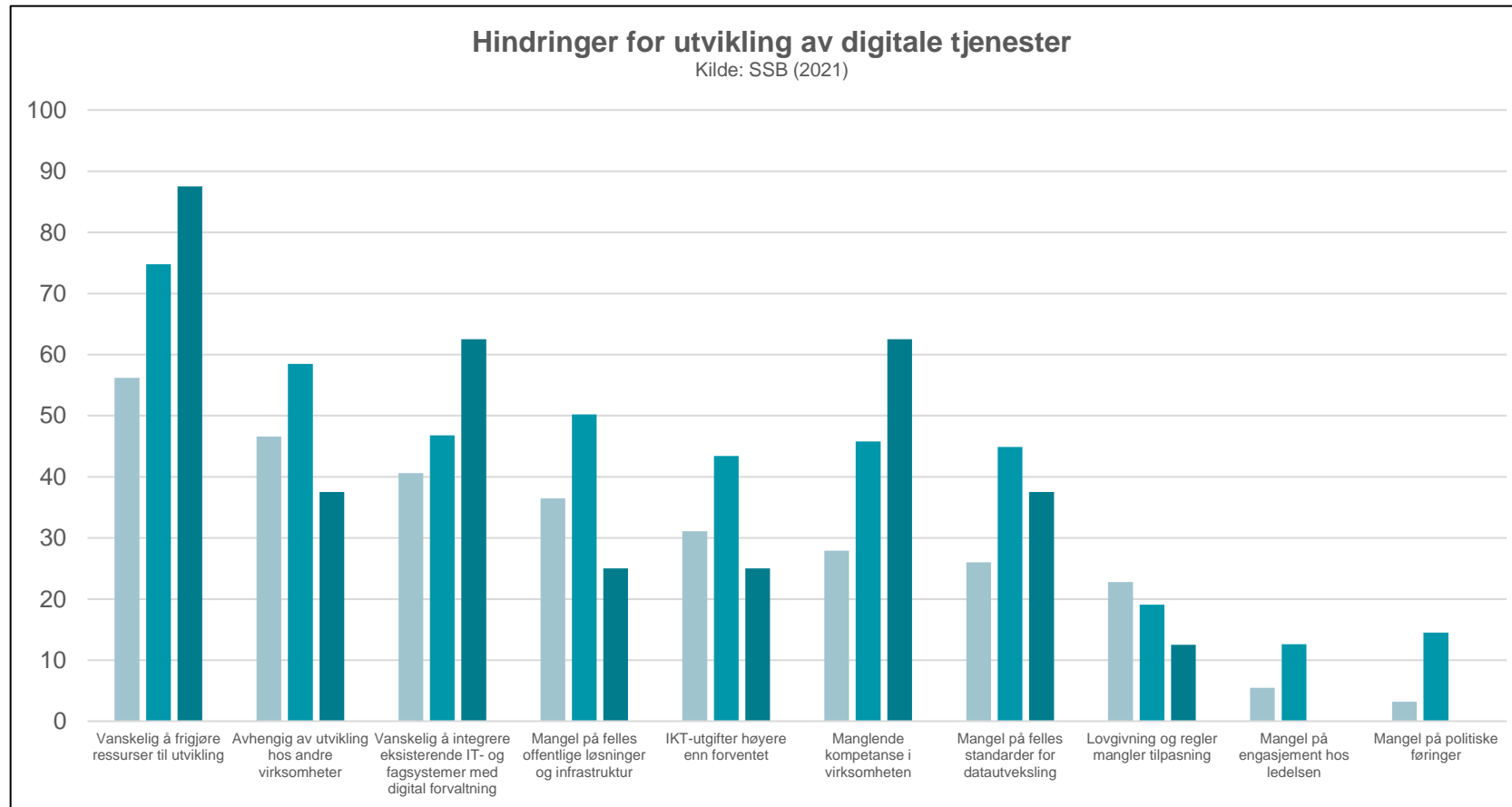
#mps | hva er en skytjeneste (i det offentlige)?

Statlige virksomheters bruk av skytjenester

Kilde: SSB (2021)

#mps | hva er utfordringene (i det offentlige)?

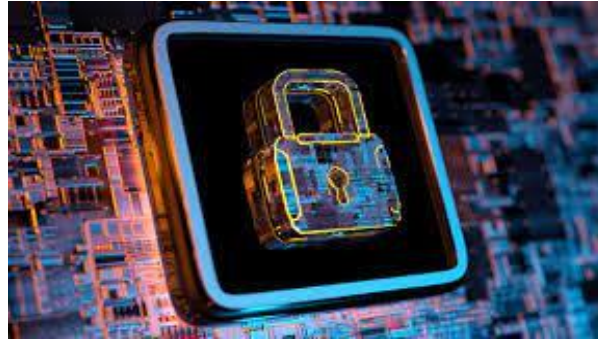
Manglende ressurser med kompetanse, høyere utgifter enn forventet og mangel på gode planer...

Generell veiledning Skyreisen 50++ artikler	Anskaffelse Markedsdialog CIPS	Informasjonssikkerhet Referansearkitektur Utprøving CRS/TI
Personvern Koordineringsarbeidet og veiledning for offentlig sektor	Synlighet NOKIOS/KINS Sikkerhetsfestivalen JUS CPB Lisboa	Markedsanalyse Markedsanalyse Behovsanalyse
Innkjøpsløsning Kontraktsmekanisme konsept	Referanse/media Referansegrupper Digi/Computerworld/A365	Fornyelse av avtaler Forprosjekt

Digitale tjenester

Informasjonssikkerhet
og personvern

Skykontrakter

#mps: innkjøpsløsning for skytjenester i det offentlige

- Vurdere risiko og sikkerhet
- Innsikt i markedet
- Digital innkjøpsløsning
- Tjenestetilbud for økt sikkerhet
- Metoder og prosesser
- Sikring av offentlig virksomhet
- Bred portefølje av avtaler
- Strategi for Big-tech
- Oppfølging og forvaltning

#mps | møtets formål

- Introduksjon av #mps og opptakten til de første kontraktene
- Kort presentasjon av prosjektledere og fagansvarlige
- Korte oversikter over de ulike arbeidsområdene
- Etablering av brukerforum og ekspertgrupper: vi blir langt bedre om vi er sammen om dette!
- Etablering av brukergupper og ekspertgrupper
- Veien videre 😊

ingrid elisabeth sørensen
prosjektleder, cloud infrastructure and platform services
#mps

ingridelisabeth.soerensen@dfo.no
+47 475 09 083

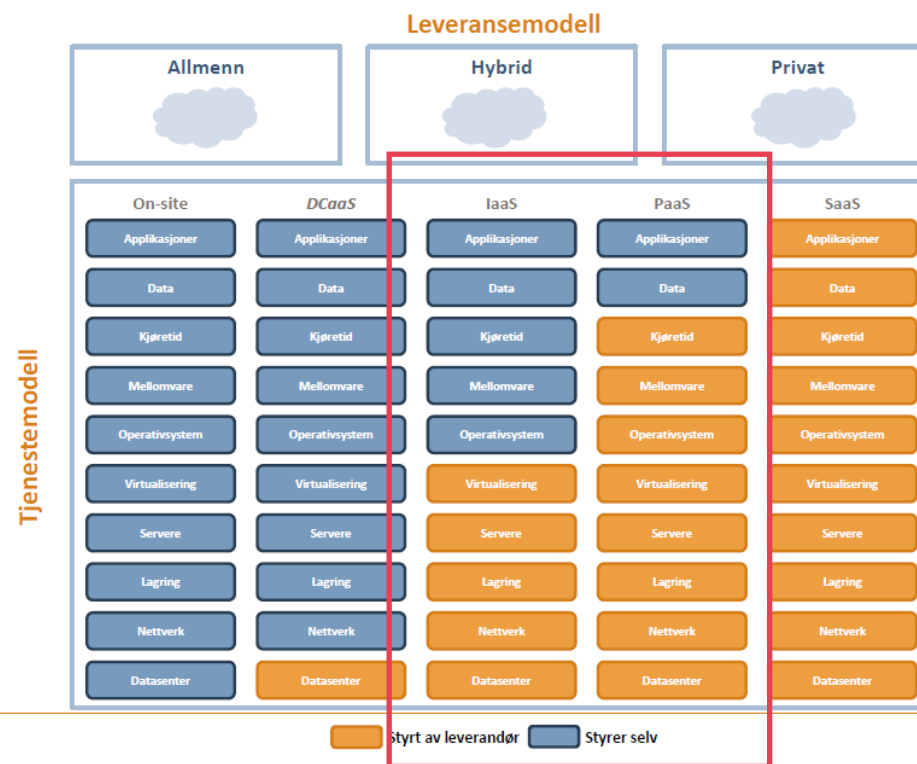
#mps | skytjenester

- Cloud computing
 - Hva er en skytjeneste?
 - Leveransemodell
 - Tjenestemodell
- NIST-definisjonene
- Eksempler på bruk
 - Migrering fra on-premise til sky
 - Utvikling av sluttbrukerapper og datavarehus/analytics-løsninger
 - Tilgang til servere og lagring som et alternativ til å etablere dette i egne datasentre

#mps | cips

- Cloud Infrastructure as a Service (IaaS)
 - Kunden overlater drift av datasenter opp til virtualisering (hypervisor) til en leverandør.
- Platform as a Service (PaaS)
 - Kunden overlater drift av IaaS pluss programvare fra virtualisering til og med ressursene som brukes for å produsere tjenesten (kjøretid eller “runtime”)
- En IaaS kan typisk være en tjeneste for lagring av data, back-up eller disaster recovery
- En PaaS kan typisk være en tjeneste for bruk av data, som f.eks. en webtjeneste

Verdikjeden bak skytjenester

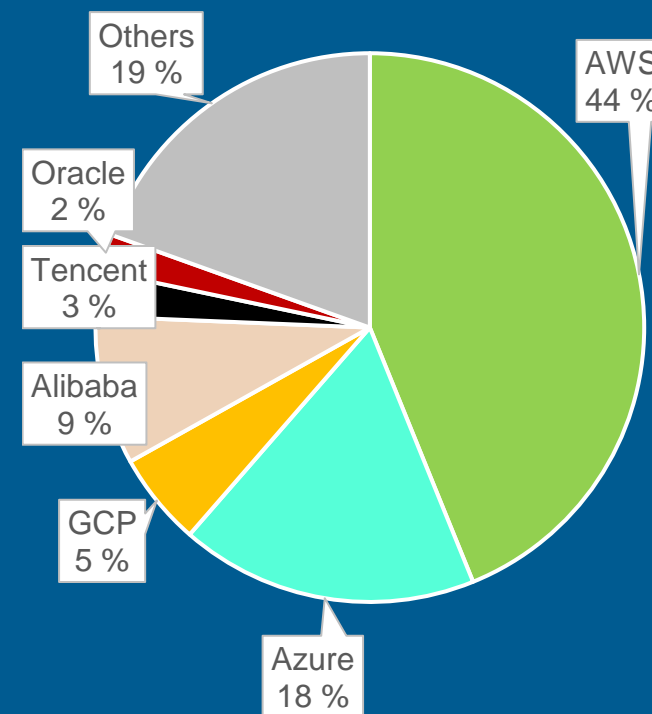
#mps | målsettinger og leveranser

- **Gjøre det enklere for virksomhetene å anskaffe sikre og kostnadseffektive skytjenester**
- Gjøre IaaS og PaaS lettere tilgjengelig for virksomhetene
- Sørge for at viktige aspekter ved informasjonssikkerhet og personvern er ivaretatt ved anskaffelse av IaaS og PaaS
- Lavere transaksjonskostnader for både virksomheter og leverandører
- Etablere rammeavtaler innenfor IaaS og PaaS
- Etablere standardiserte maler for avrop
- Etablere referansearkitektur for informasjonssikkerhet

#mps | markedet

- Leverandørmarkedet (skyprodusent vs partnere)
 - Ulike roller og leveranser
- Oversikt over markedet globalt, kilde: Gartner 2021
- Ser markedet slik ut i Norge?
 - Markedsanalyse
 - Kartlegging av drift og forvaltning av IKT-løsninger i statlige virksomheter
 - Bygger på flere andre undersøkelser samt egeninnhentede data
 - Vi vil dele informasjon med deltagere i ekspertgruppen

Infrastruktur og plattformer (CIPS)

Markedet i Norge avviker fra det globale

#mps | konkurransesituasjonen

- Konkurransesituasjonen
 - Sterk konkurranse globalt
 - Hva med den lokale konkurransen?
- Offentlig sektor som etterspørter i markedet
 - Indikasjoner på at det offentlige vil kunne oppnå betydelige fordeler

#mps | bruk av tjenestene

- Forventet omfang
- Forventet vekst/trender
 - Drives av:
 - Migrering av on-prem DCs til sky
 - Utvikling av nye tjenester
 - Duplisering av data
 - Edge/5G/IoT > kraftig økning av tilkoblede enheter

→ Markedet for skytjenester er ventet å øke betydelig

#mps | kommersielle vilkår

Samlet offentlig innkjøpsmakt vil bidra til bedre avtaler for offentlig sektor

De kommersielle vilkårene vil:

- Øke forutsigbarheten
- Sikre fleksibilitet og skalerbarhet
- Sikre god kostnadskontroll
- Sikre gode rabattavtaler
- Enkle avropsprosesser
- Teknologinøytral portefølje av avtaler

#mps | digitale tjenester

MPS digitale tjenester vil levere:

- Veiledninger for sikker og effektiv bruk av sky i offentlig forvaltning
- Verktøy for oversikt og dialog med markedet
- Verktøy for bedre vurdering av skytjenester
- Verktøy for anskaffelse og bruk av skykontrakter
- Verktøy for innsikt og kontroll av skykontrakter

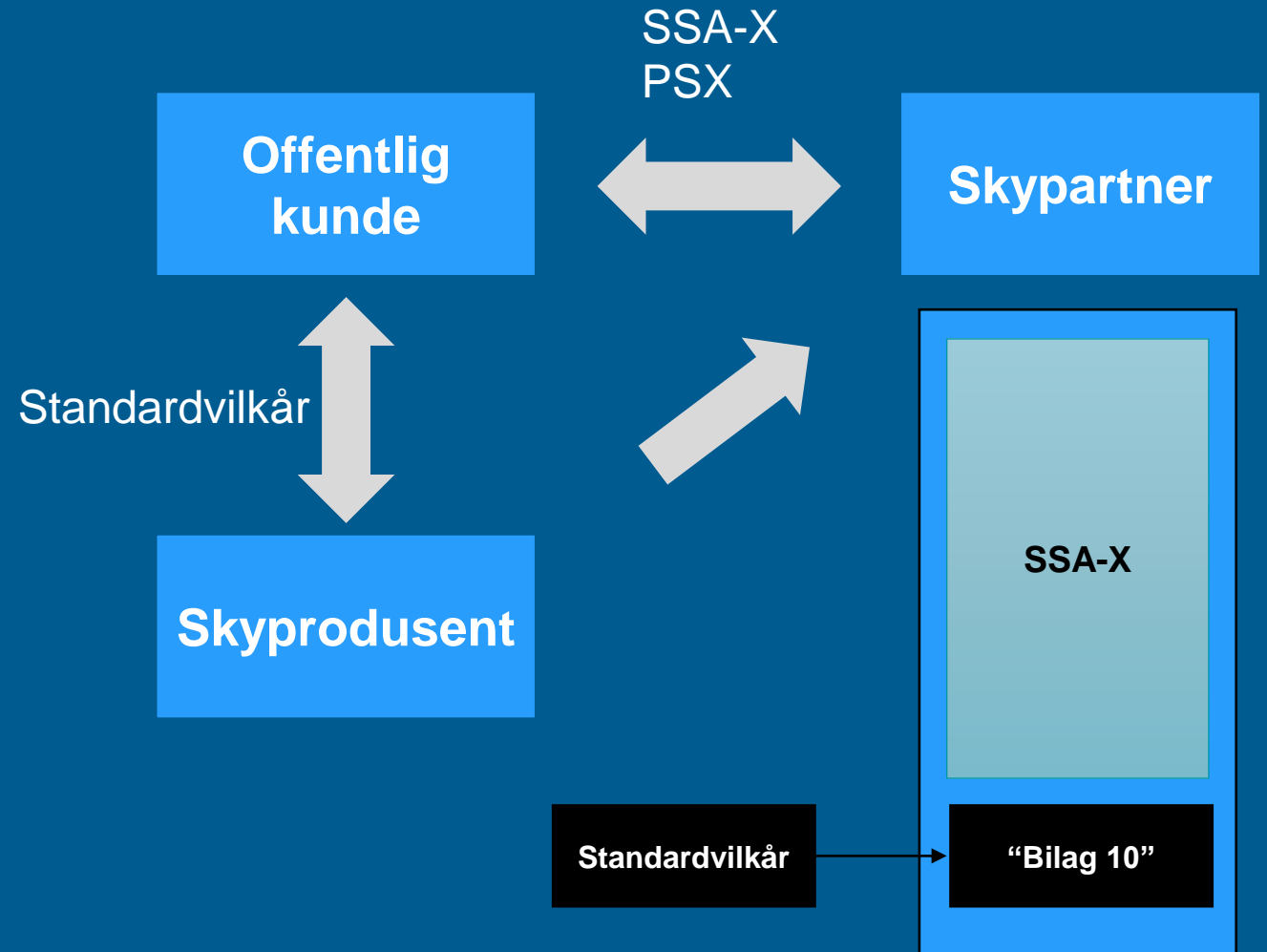
gisle elgsaas vada
fagansvarlig jurist
#mps

gisle.elgsaasvada@dfo.no
+47 916 97 432

#mps | leveranser på standardvilkår

- Skytjenester leveres i dag på standardvilkår
 - Inngås ofte direkte mellom kunde og skyprodusent selv om tjenesten tilgjengeliggjøres via skypartner el
- Standardvilkårene fastsettes av leverandørene
- De er i liten grad gjenstand for forhandling

#mps | utfordringer med standardvilkår

- Fordelaktige for leverandørene
- Uoversiktlige
- Ujevn balanse i kontraktens risiko- og ansvars plassering
- Eksempler på utfordringer:
 - Lovvalg og verneting utenfor Norge
 - Ensidig rett til å endre vilkårene
 - Ikke ansvar for tap av data
 - Adgang til suspensjon av bruk

#mps | målsettinger og leveranser

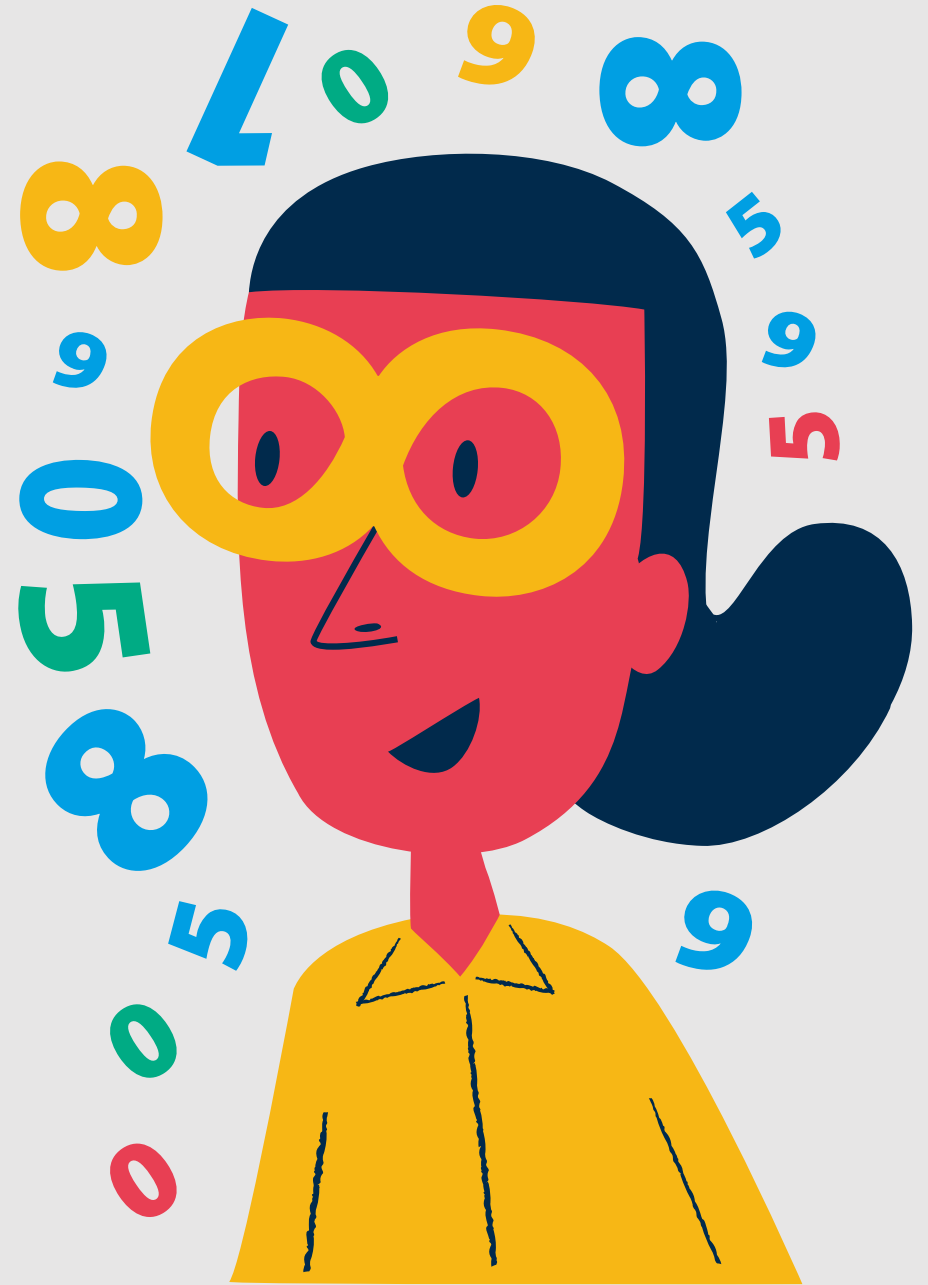
- MPS vil levere løsninger på kontraktsutfordringene ved anskaffelse og bruk av skytjenester i offentlig sektor
- Skytjenester vil anskaffes og brukes basert på leverandørens vilkår med de tilpasninger vi fremforhandler
- Balanserte kontraktsvilkår
- Tydeligere ansvars- og risikoplassering
- Større kontroll og oversikt
- Enklere kontrakter
- Forholdet til eksisterende kontrakter

Reduksjon av risiko

PAUSE

Etter pausen

- Informasjonssikkerhet
- Personvern
- Proessen videre
- Spørsmål*

per jakobsen
fagansvarlig, cybersikkerhet
#mps

per.jakobsen@dfo.no
+47 907 59 160

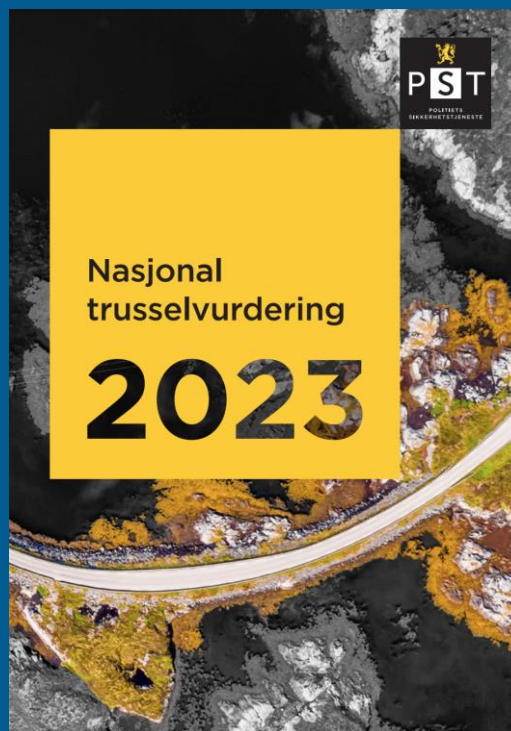
#mps | cybersikkerhet

Markeds plass for skytjenester styrker sikkerheten i det offentlige gjennom veiledning, digitale tjenester og avtaler innen skysikkerhet

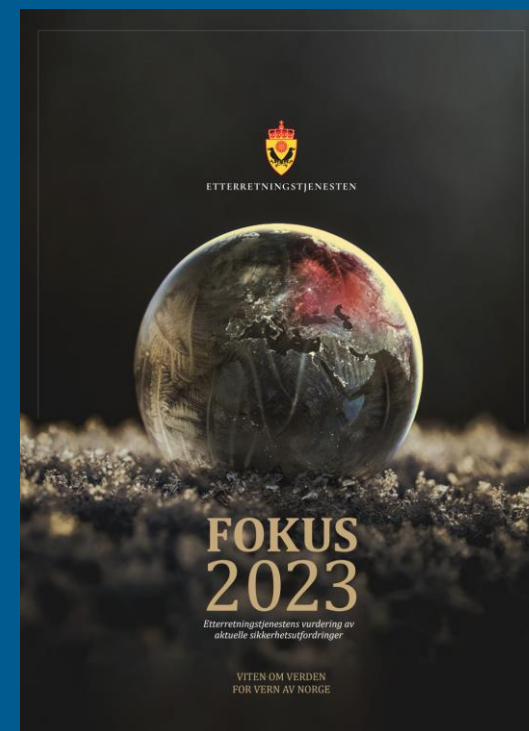
Norske myndigheter advarer om en rask økning av alvorlige cyberoperasjoner, økte og mer komplekse digitale sårbarhetsflater. Nettverksoperasjoner og etterretningsaktivitet fra Russland og Kina og bruk av verdikjedeangrep løftes frem som spesifikke trusler.

| Digital sårbarhetsflate utvikler seg | Lange og uoversiktlige leverandørkjeder | Tredobling av alvorlige cyberoperasjoner 2019 – 2021 | Kommersielt tilgjengelige brukerdata | Innsidevirksomhet | 5G og skytjenester | Kvantekappløpet | AI | [\(NSM 2023\)](#)

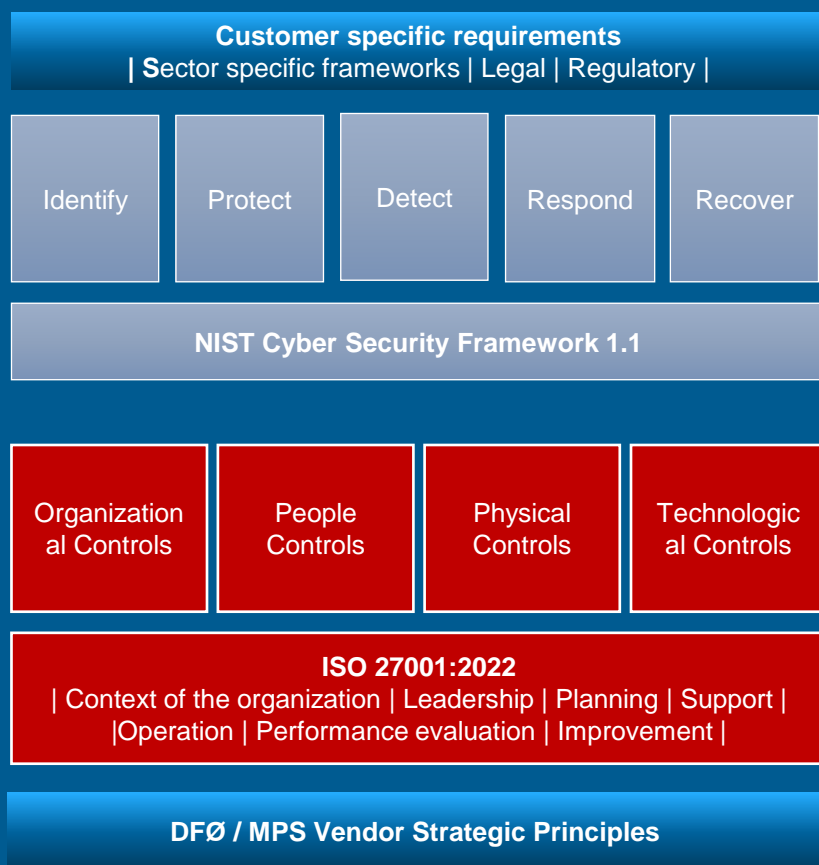

| Nettverksoperasjoner | etterretningsaktivitet | Avanserte digitale trusselaktører | Russland og Kina | Verdikjedeangrep | Operasjoner mot enkeltpersoner | [\(PST 2023\)](#)

| Mer enn 40 vellykede destruktive nettverksoperasjoner fra Russland i Ukraina | Kina og cyberoperasjoner – myndigheter, forsvar, romforskning, helse, telekom og media | Kina og informasjonsdominans | [\(E 2023\)](#)

#mps | cybersikkerhet og personvern referansearkitektur for MPS

Secure cloud adoption
("security in the cloud")
Vendor cyber security architecture (optional requirements)

- Formålet med MPS Cyber Security-referansearkitekturen er å gi et rammeverk for å administrere cybersikkerhet i MPS-leverandørprosesser og kontrakter.
- Rammeverket etablerer a) et sett av leverandørens strategiske sikkerhetsprinsipper (obligatorisk), b) et sett med grunnleggende sikkerhetskrav (obligatorisk), og c) et rammeverk for leverandørens cybersikkerhetsarkitektur (valgfritt).
- Rammeverket er basert på anerkjente standarder og rammeverk, bransjenormer og referansekontrakter fra norsk offentlig sektor.
- Referansearkitekturen støtter eller viser til relevante standarder/rammeverk/lover:

Secure cloud platform
("security of the cloud")
Basic security requirements – mandatory requirements (mandatory requirements)

- Nasjonale lover: Sikkerhetsloven, Ekomloven, GDPR, Helseregisterloven, Eforvaltningsloven, NIS2
- Nasjonale krav/retningslinjer: NSM Grunnprinsipper for IKT-sikkerhet, Normen, etc.
- Standarder: ISO 27001/2:2022, ITIL, etc.
- Rammeverk: NIST CSF, Cloud Security Alliance CCM, CIS, GSMA Guidelines, etc.
- NIST CSF til norsk

#mps | utprøving av en CyberRiskScore tjeneste 2022

- Formål med utprøvingen
 - Kan bedre innsikt i sårbarhet på internett sett utenfra bidra til bedre sikkerhetshygiene?
 - Hvilken merverdi kan en slik tjeneste gi ved å benyttes strategisk og operativt
- Deltakelse: 26 statlige virksomheter og 4 kommuner
- Hva er gjort?
 - Informasjonsmøter med interessenter
 - Webinar med KiNS
 - Spørreundersøkelse
 - Oppsummerende Workshops
 - Gjennomgang - "Hva lærte vi?"

#mps | utprøving av en Threat Intelligence tjeneste 2023

- Formål med utprøvingen
 - Undersøke om kunnskap om dypere innsikt i trusselbildet kan bidra til raskere og mer målrettet problemløsning innen Cybersikkerhet
 - Øke utbredelse av tjenester innen trusseletterretning gjennom fellesavtale
- Deltakelse
 - Mer spesialisert tjeneste som også krever høy kompetanse på brukersiden
 - Inviterer utvalgte virksomheter til utprøving
 - Inviterer til drøftinger med relevante interessenter innen stat og kommune
- Hva skal gjøres?
 - Utprøving av en trusseletterretningstjeneste mai – september/oktober
 - Deltakende virksomheter vil jobbe sammen med leverandøren i perioden
 - Opplegg med leverandør er under forberedelse

#mps | privacy management – utprøving

- Formål
 - Oversikt over leverandørkjedene er for enhver virksomhet en svært viktig, men krevende oppgave under GDPR
 - MPS skal gjennomføre en utprøving av en tjeneste som kan bidra til bedre styring og oversikt over leverandører og deres leveransekjeder.
 - GDPR Artikkel 30: “a controller must maintain a record of processing activities (RoPA)”
- Deltakelse
 - MPS vil invitere virksomheter til utprøving – oppstart Q3/2023
 - Virksomhetene vil få støtte fra leverandøren underveis
- Hva skal gjøres?
 - Virksomhetene som deltar vil få tilgang til tjenesten, teste og evaluere nytteverdien gjennom utprøvingsperioden.

#mps | målsettinger og leveranser

- Referansearkitektur og standardkrav
- Veiledning i bruk av skytjenester for det offentlige
- Forbedret informasjonssikkerhet på tvers av systemer og leverandører
- Forenkling av anskaffelsesprosessen
- Fundament for sikker bruk av skytjenester

gisle elgsaas vada
fagansvarlig jurist
#mps

gisle.elgsaasvada@dfo.no
+47 916 97 432

#mps | databehandleravtaler

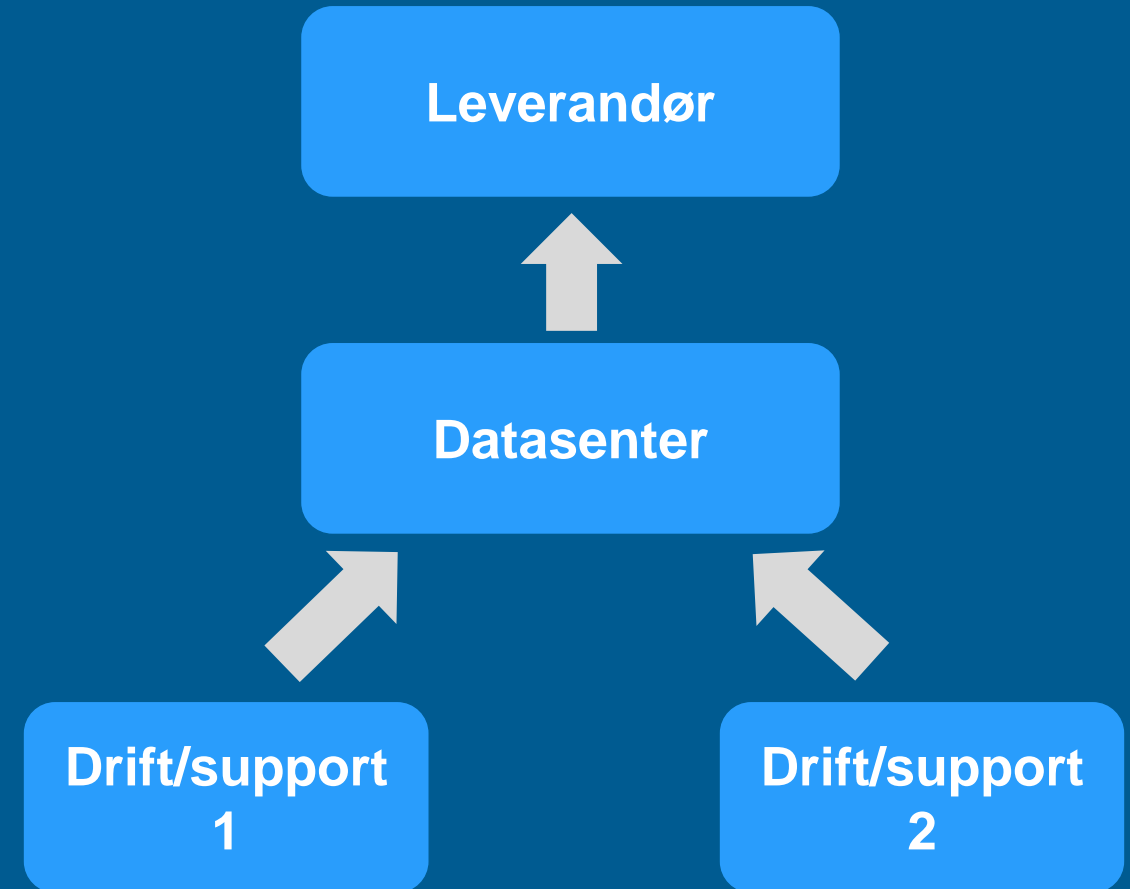
- Personopplysningsloven/GDPR
- Leverandørene benytter i stor grad egne databehandleravtaler
 - Utfordrende å sammenligne databehandleravtalene blant leverandørene
 - Inneholder vage formuleringer og vanskelig å forstå ansvars plassering
 - Ensidig adgang til å endre avtalene
 - Uklare definisjoner hva gjelder bruk av kundens data
 - Særlig hva gjelder bruk av kundens data til egne formål
 - Forskjell på bruk av «kundens data» og «data om kundens bruk»

#mps | overføringsgrunnlag

- Overføringsgrunnlag for overføring ut av EU/EØS
- Eksempelvis:
 - Adekvansbeslutning
 - Standard personvernbestemmelser (SCC)
 - Bindende virksomhetsregler (BCR)
- Overføringer til USA
- Overføringer til andre tredjeland

#mps | leverandørkjedene

- Lange og komplekse leverandørkjeder
- Uklart hvor personopplysninger behandles
 - Hvilke underbehandlere benyttes for den enkelte tjenesten?
- Leverandørene adgang til å skifte underleverandører uten oppdragsgivers samtykke

#mps | målsetting og leveranse

- MPS gir betydelig forbedret forutberegnelighet ved behandling av personopplysninger ved bruk av skytjenester
- Bedre og tydeligere regulering av personvernvilkår
- Sikre overføringsgrunnlag
- Oversikt og kontroll over leverandørkjeden
- Forenkling av anskaffelse og bruk av skytjenester
- Forbedret personvern og riktigere bruk av skytjenester i det offentlige

ingrid elisabeth sørensen
prosjektleder, cloud infrastructure and platform services
#mps

ingridelisabeth.soerensen@dfo.no
+47 475 09 083

#mps | prosess

- Strategi for forbedring av kontraktene med skyprodusentene
- Konkurransen om en avtale som del av #mps innkjøpsløsning
- Vi tar sikte på flere parallelle rammeavtaler
- Konkurranspreget dialog
- Dra nytte av leverandørenes løsningsforslag – det er den samlede effekten av avtalene vi er ute etter
- Brukerforum og ekspertgruppe

#mps | hva får dere?

- **#mps:** forenkling og effektivisering av anskaffelser og bruk av skytjenester for statlige og kommunale virksomheter
 - Bedre oversikt over skytjenestene
 - Enklere, effektiv avropsprosess
 - Balanserte avtalevilkår
 - Styrket informasjonssikkerhet og personvern
 - Redusert risiko og riktigere bruk av skytjenester

#mps er et langsiktig bidrag til kostnadseffektive og sikre skytjenester

#mps | hva må du gjøre nå?

- Dere mottar nå en Questback
 - Svar på denne!
 - Vi setter pris på påmeldinger til brukerforum og ekspertgruppe
 - Merk! Begrenset antall deltagere 😊
-
- Neste informasjonsmøte blir 7. juni 2023 kl. 13:00

spørsmål?

takk for oss!

kontakt oss gjerne på:
markedsplassen@dfo.no